

Izhaja
enkrat
na mesec
in sicer
početkom
meseca.

ŽENSKI LIST

GLASILO ZVEZE DELAVSKIH ŽEN IN DEKLET.

Naroča se
pri upravi
v Ljubljani,
Poštni
predal 290.

Naročnina za celo leto 12 Din.

V Ljubljani, 1. decembra 1931.

Posamezna številka 1.50 Din.
Za inozemstvo 2 Din.

Želimo vsem našim cenj. čitateljicam in članicam Z. d. ž. i. d. prijetne božične praznike in srečno novo leto!

Delavske žene in gospodinje, zavedajte se pomena združnega gibanja!

Tu-le bomo pisali o za žene zelo važnem poglavju. Gre se za to, kje naj kupujejo naše delavske žene svoje življenske potrebščine, ali v zadrugi ali v zasebni trgovini?! Ne mislimo, da je nepotrebno pisati o takih stvareh, zato ker je razen združnih listov le malo listov, ki se pečajo s to stvarjo. Ali vendar je ta stvar izredno važna: ali naj rastejo in se krepijo naše zadruge, naši konzumi, ali naj jih prepustimo kar tako same sebi. Tudi našim delavskim ženam ne more biti vseeno, kam odnašajo možev težko prisluženi denar, da zanj nakupijo tekoče dnevne potrebščine. Delavska žena mora zelo dobro preračunati, da s celo rodbino izhaja, t. j. da bi za sorazmerno majhen denar nakupila čim največ in čim cenejše. No, gre se za tole glavno stvar: naša današnja zasebna trgovina je preračunana na zasebni dobiček. Zasebni trgovec gleda, da zasluži. S tem namenom vrši vso svojo kalkulacijo in po njej se ravna cene njegovega blaga. Nasproti temu pa ima naše združno gibanje, naša konzumentska organizacija, ki ji na kratko in po domače pravimo »konzum«, popolnoma drug cilj: nuditi svojim članom blago najboljše kakovosti, najboljše mere in teže po primerni ceni. In to je načelna razlika. Člani, ki tvorijo konzumno zadrugo, omogočajo s svojim lastnim denarjem nakup na veliko in delijo med seboj vse bridkosti in radosti uspevajočega ali propadajočega konzumnega društva. Ta zadruga je njih lastno delo, to je socialni kolektiv, ki raste in živi po tem, kako vršijo člani do njega svoje dolžnosti. Je to nakupovanje v zadrugi, ki ga oskrbujejo glavno naše žene. Ako obračajo svojemu lastnemu podjetju hr-

bet, potem mora to podjetje seveda samo propadati, ali obratno, ako so mu zveste, ako si nabavljajo v njem vse, tudi najmanjše nakupe, potem mora zadruga samo prosperovati. In ako prospava, potem lahko nudi članom v večji meri razne ugodnosti: cene blaga so lahko nižje, ravno tako sta lahko kakovost in mera boljši. Poleg tega pa nudijo zadruge od nakupov vsakemu članu tudi gotove odstotke, takozvana povračila, in ustanovile so razne podporne sklade, iz katerih dobivajo člani v najbolj kritičnih časih podpore. Ako pa je zadruga finančno slaba, lahko v tem oziru prav malo stori. In tako se spet vračamo k našemu prvotnemu vprašanju: kaj je boljše, da li zasebna trgovina ali konzurna zadruga in kam naj hodijo žene nakupovat blagó. Ako bi nič drugega ne mogli prepričati naše žene, potem naj bi jih prepričalo vsaj golo dejstvo, da se tam, kjer obstoji naš delavski konzum, ravna po njegovih cenah tudi zasebna trgovina. Zasebna trgovina se mora enostavno prilagoditi konzumu in tako postaja naš konzum pionir pravičnosti cen. In kaj bi rekli o skoraj neopazljivem odiranju in potvarjanju živil, kar je postalo v poslednjih letih v zasebni trgovini reden pojav?

Na tisoče primerov potvarjanja najbolj potrebnih vrst življenskih potrebščin, mleka, masla in drugih stvari, je na dnevnem redu. Je res, da pridejo nekateri taki slučaji, ako so že zelo kričeči, pred sodišče in je povzročitelj kaznovan z globo. Je pa še večja množina takih primerov, ki pa ostanejo nekaznovani ali pa se za nje sploh nihče ne zmeni. Ako bi se konzumenti organizirali še boljše kakor doslej, ako bi se naše žene-gospodinje zavedale polnega obsega vseh možnosti konzumne zadruge, potem bi sigurno morali izginiti vsi ti grdi pojavi in potem bi tudi naše združno gibanje boljše napredovalo!

H koncu tega kratkega člančiča se obračamo s pozivom na vse naše žene, da bi postale ne le članice zadrug, nego da bi v njih tudi goreče in zvesto nakupovale. Tako bodo izpolnile samo svojo delavsko in socialno dolžnost.

Po »Našem Razvoju« Cv. K.

Proti vojni in za razorožitev.

Pet let svetovne vojne je današnji generaciji dovolj pokazalo vse strahote, ki jih povzročajo ljudska klanja. 12 milijonov mrtvih, 20 milijonov ranjenih, koliko milijonov invalidov, koliko sto milijard vojnih dolgov, koliko groze in strahu, stradanja in pomanjkanja, koliko uničenega narodnega premoženja vseh držav po vsem svetu beleži ta svetovna morija, ki je sicer marsikaj izpremenila, marsikatera ljudstva osvobodila, ali to vse še niti malo ne odtehta negativne strani te vojne niti katerekoli vojne sploh. Izobraženo in sploh »človeško« človeštvo bi vse in še marsikaj več lahko doseglo po poti demokracije in evolucije, torej po poti prostovoljne odločitve in razvoja, ne pa s silo in s pomočjo pravila »Vae victis« — Gorje premaganim.

Ko so bili ti vtisi o grozotah še dovolj jaki in sveži, je bilo ustanovljeno Društvo Narodov — torej mednarodna zveza vlad, ki naj bi reševala vsa vprašanja, ki se tičejo posameznih narodov in stikov med narodi in ki naj bi s tem ublaževala mirnim potom nasprotja med posameznimi narodi in tako odstranjevala vzroke za oborožene spopade in vojno nevarnost. Kako Društvo Narodov deluje, nam je znano. Deluje tako, kakor pač včlanjene države želijo. Dokler katera država ni prizadeta, je najbolj goreča zagovornica miru, ko pa naj bi se tikalo kaj nje, odklanja vsako odgovornost in vsako vmešavanje v njene »domače« zadeve.

Da se vojna nevarnost še bolj od strani, smo dobili Kellogov pakt. Navdušenje je vladalo po svetu. Vendar napadalne vojne še vedno obstojajo in slučaj Japonska-Kina je dovolj znan. Teorija in praksa.

Sklicanih je bilo že nešteto razorožitvenih konferenc, ki so večinoma razpravljale brez uspeha. Največ je menda dosegel pred dvema letoma Macdonald, ko je omejil vsaj pri Angliji, Ameriki in Japonski oboroževanje na morju. Radi odpora Italije uspeh ni bil popoln.

Ali med tem vse države tekmujejo v oboroževanju. Nedavno je

Društvo Narodov zbralo statistiko oboroževanja ter dognalo po oficijelnih podatkih, ki so gotovo mnogo prenizki, da imajo vse države na svetu redno do 25 milijonov ljudi pod orožjem in izdajo v vojne namene nekaj sto milijard dinarjev letno.

Dela se zdaj po načelu: Večja oborožitev — boljša obramba, boljše varstvo, večja gotovost pred napadom.

Bojna sredstva in morilno orodje se izpopolnjuje. Vse le z namenom: kdo bo naenkrat lahko pomoril več ljudi. Kakor da bi bili ljudje za to na svetu, da iščejo morilna sredstva in kakor da bi matere v bolečini rodile in s trpljenjem vzgojile svoje otroke za to, da bi jih lahko »izumitelj« prej ali slej spet nasilno pomorili.

Vojna slá se ni zmanjšala. Svetovna vojna ni bila zadosten svarelen vzgled. Saj je bilo po letu 1918 že menda 30 vojn, najmanj pa je vsako leto ena. Kljub Društvu Narodov, kljub Kellogovemu paktu, kljub razorožitvenim konferencam.

Poglejmo Italijo: Kar tri armade ima. Oficijelno — državno; fašistično milico — črne srajce, in tretjo armado otrok: 18 letnih mladeničev, ki se že v šolski dobi izučijo v vojaških znanostih.

Kmalu bo veljalo: Kar Italijan, to vojak. In ministri fašistične Italije pravijo, da se na Apeninskem polotoku zdaj prvič spet pojavlja vojaški narod. In da je čim večje stopnjevanje vojaške moči Italije glavni cilj vse fašistične politike.

In v Avstriji rožlja z orožjem Heimwehr, v Nemčiji Stahlhelm s Hitlerjem vred, na Madžarskem pa Horthy s svojimi oprodami.

Vse to po petih letih vojne, po 13-letnem delovanju Društva Narodov, po tolikoletnem pehanju z načelom:

Nikdar več vojne!

Toliko državnikov, mnogo z resno voljo, marsikateri pa tudi s hinarstvom, deluje za ohranitev svetovnega miru.

Ali kaj to pomore, ako nimajo doma zaslombe. Kdo verjame n. pr. Italijanu Grandiju o njegovi miroljubnosti, ko nima nihče večje vojske, kakor država, ki jo zastopa.

Ali mirovno idejo morajo podpreti matere.

Me, matere, nočemo vojne!

bodi klic, ki naj se razlega po vsem svetu, in matere naj bodo one, ki naj svojim otrokom že v zgodnji mladosti vcepijo v srca in duše

sovrastvo do vojne.

Vse stvari lahko uredijo države in narodi med seboj mirnim potom. Od pravičnosti in sprave prežeti ljudje ne bodo nikdar

potrebovali vojske.

nikdar ne bodo sploh potrebovali sile za ureditev svojih medsebojnih odnošajev. Vzgoja naj bo: proti vojni, v znaku sprave, prijateljstva, bratstva in solidarnosti narodov.

Pričeti bodo morale že

matere pri vzgoji otrok,

nadaljevati bo morala

šola

in človek, prežet duhá sprave bo rojen

miroljub.

Me matere kličemo zato: Na delo za vzgojo otrok - miroljubov, na delo za bratstvo narodov in za zmagov edine možne človeške zahteve:

Nikdar več vojne!

S—s.

Jesenice.

Petindvajsetletnica S. M. R. J. in početki ženskega gibanja na Jesenicah.

Jeseniški kovinarji, organizirani v svobodni strokovni organizaciji Savezu Metalških Radnika Jugoslavije (S. M. R. J.), podružnica Jesenice, so proslavljali v dneih 15. in 16. avgusta petindvajsetletni obstoj svoje podružnice (1907—1931).

Tudi naša podružnica »Zveze del. žen in deklet« na Jesenicah je bila zastopana na njihovi proslavi in jim je izrekla pozdrav.

Na tem mestu priobčujemo ta pozdrav še enkrat:

Bodite pozdravljeni, sodrugi, vsi, ki se zavedate potrebe organizacije in v nji delujete vsak po svojih močeh. Slava tudi tistim sodrugom bojevnikom, ki so legli v grob, zvesti organizaciji do zadnjega diha, kajti tudi oni so doprinesli svoj delež za dobrobit jeseniških kovinarjev. Slava jim!

Zahvaliti pa se moramo tudi kovinarski organizaciji in njenim prvoborcem, oračem in sejalcem proletarske zavesti v jeseniški kotlini, ki so se borili proti kapitalu, proti razni svetni in cerkveni gospodi, proti nezavedni in napačno poučeni množici. Ali ta boj je bil očit — koliko boja jih je stalo z družino — z materjo, z nezavedno, večkrat nahujškano ženo — sestro — sodelavko. Spoznali so nujno potrebo, iztrgati ženi vse predsodke, jo poučiti in pridobiti za sodelovanje. Kajti marsikateri mož ni klonil pred nasprotniki, omagal pa je od vednih nasprotovanj žene, ker ona se ni zavedala, ni bila zadosti poučena, da se bori njen mož — sin — brat — oče — sodelavec za boljši kos kruha sebi, njej in družini.

Iz tega vidika je v zgodovini 25-letnice kovinarjev pomemben dan 16. februar 1913, ker ta dan so jese-

niški kovinarji postavili temeljni kamen ženskemu gibanju na Gorenjskem. Ta dan so sklicali prvi javni ženski shod na Jesenicah. Vršil se je v sedanji dvorani Delavskega doma, a poročala je sodr. Gornikova iz Trsta. Dvorana je bila nabito polna žensk in moških. Gornikova je izjavila m. dr. tudi: »Nasprotniki delavstva se zavedajo, da imajo, dokler imajo ženo v svoji oblasti, moč v svojih pesteh, ako pa izgubijo vpliv in moč na žene, lahko izgubijo vse. Nezavedna, napačno poučena žena je organiziranemu delavcu tisto bruno, ob katero se marsikdo spodtakne in pade. Zavedna in z njim solidarna žena pa je opora svojemu možu, svojim in njegovim svetlim ciljem; je boriteljica za boljšo bodočnost svoje družine in sploh človeške družbe.«

In danes? Sadovi večletnega boja so: Da je danes žena ponosna na svojega organiziranega moža, zaveda se, da se on bori za svoje, njene in njenih otrok koristi. Tudi žene imamo svojo organizacijo, ki obstoja že peto leto.

Kovinarji, pozdravljeni kot nosilci razrednega, kulturnega, združnega in tudi ženskega gibanja na Jesenicah!

Vam ženam pa kličem: vaše mesto je v ženski organizaciji, podpirajte pa može v svobodni strokovni, vsi skupaj pa delujmo kulturno in združno ramo ob rami.

Jaz sam nič, ti sam nič, ona sama nič. Mi vsi moč! Vsi skupaj celota!

H. Z.

Z Jesenic.

Tukajšnja podružnica Zveze delavskih žena in deklet, s sedežem na Savi v Del. domu, bo priredila, kakor že več let, tudi letos svoj Miklavžev večer. Vsako leto je bila prireditev naše Zveze velika privlačnost za delavske otroke, ki so se pred prihodom tega simbolizatorja plačila dobrih dejanj vedno trudili z učenjem raznih primernih socialnih in delavskih pesmi, da jih zbrani delavski deci deklamirajo. Često so se naučili otroci tudi raznih igrice in prizorčkov ter se tako privajali na ljudi in družbo. Z veseljem so matere opazovale svojo dečo, drugi otroci pa svoje tovariše in prijatelje, ki so z velikim navdušenjem kazali svoje znanje, a se obenem vežbali in se uvajali v prepotrebno lastno izobrazbo, ki so jo, ko so dorasli, nadaljevali zlasti v »Svobodni«. Sledil je zatem »Miklavž«, ki pa ni več vcepil otrokom baike o prihodu iz nebes ali iz onostranstva, nego je veljal samo kot posebnost hvaležnosti in plačila za dobra dejanja in dobre čine otrok, njegovi spremljevalci — parklji — pa so

predstavljali kazen za slaba dejanja in za zločine. Ono, kar sta hotela menda vera ali pa vsaj običaj doseči z mistiko in strahovanjem, to dosega naš »Miklavž« in naši »parklji« z odkritim dejanjem in ostajajo samo še simboli.

Tudi letos bo tako. Miklavžev večer se vrši letos v Kinu Radio že v petek, dne 4. decembra t. l., in sicer točno ob 7. uri zvečer s sledečim bogatim sporedom: 1. Predvajanje šaljivega filma za otroke. 2. Prizori in deklamacije otrok samih. 3. Nastop Miklavža in razdelitev daril. Podružnica naše Zveze opozarja vse članice, da se potrudijo, da ima vsaka do Miklavževega večera plačano članarino za celo leto, tudi za december, in obenem tudi določeni prispevek oz. članico, kajti pri razdeljevanju daril Zveze se bo moglo upoštevati samo redne članice, ki so pristopile vsaj že do konca meseca junija t. l. Upoštevajte to in se udeležite večera polnoštevno. Odbor.

Odprava gospodarske krize.

Nedavno je razpisal neki ameriški bogataš nagrado za najboljši načrt, kako odpraviti svetovno gospodarsko krizo. Da je vzrok tej krizi zmanjšana konzum in vsled tega tudi prenatrpanost življenjskih potrebščin, mora biti vsakomur jasno. Torej je tudi jasno, da je treba odpraviti vzrok in dejstvo izgine samo po sebi. A kako? — Pred kratkim so poročali časopisi, da se je prišlo na sled avstrijskim bogatašem, ki imajo prav lepe vsote naložene v švicarskih denarnih zavodih. So to patrijotje, ki mirno dopuščajo, da njihovi državljani stradajo in obupavajo vsled bede in pomanjkanja.

Da ima takih patrijotov vsaka država več kot dovolj, je jasno. Saj prenašajo svoje zlato in bogastvo iz države v državo kakor mačka svoje mlade. Tako, da je prav zabavno opazovati njihovo paniko.

Gotovo je, da kar ima človek preveč, mu ni potrebno in pripada onim, ki imajo za najnujnejše življenjske potrebščine premalo. Torej ali ne bi bilo pravično, da jih državne oblasti prisilijo, vrniti te vsote lastni državi? Takoj bi imela vsaka država zadostna sredstva za podporo brezposelnim, za zadostne plače svojim nameščencem in za znižanje davkov. S tem bi se sporedno lahko pocenilo in moralo poceniti blago in bi se dvignila kupna moč konzumentov. Zaloge bi se kmalu izpraznile in nastala bi potreba nove produkcije. — Izginila bi brezposelnost in z njo gospodarska kriza. »Ja, wenn das Wörtchen wenn nicht wär.« Š. B.

„Postanek otroka in njegov razvoj.“

Spočetje in rojstvo! Kako čudežni in sveti besedi, in kako še bolj čudežni in sveti dejanji! In vendar se menda nad nobeno stvarjo toliko ne greši, morda se nobene stvari toliko ne izrablja v grde namene, kakor ravno te. Za nič ni iznajdenih oz. izmišljenih več psov in »svinjarij« kakor za stvari, ki se tičejo teh dveh aktov.

In še nekaj! Obstoja morala. Zelo obširen in dvoumen pojem. Za vsako osebo je celo lahko pojem o morali različen. Ali danes oz. včeraj je prevladovala v glavnem — vsaj oficijelno — ona morala, ki jo propagira pri nas sv. katoliška cerkev. Ona pravi m. dr.: Dejanja, s katerimi se človek ustvarja, naj bodo skrivnost, govoriti o njih se ne sme, to je sramota, je grdo in enako se je treba seveda še bolj sramovati in skrivati organe, ki se uporabljajo za te stvari. Prav! Ali vse do svoje meje. In dosledno varovanju in skrivanju teh skrivnosti, ki pa so proklete realne in praktičnega pomena, obenem pa pri ljudeh redno na dnevnem redu, je prišlo do tega, da so ostali ljudje o teh zadevah nepoučeni. Nepoučene so matere — nepoučeni otroci. In ko pride za te otroke čas spolne zrelosti, ne vedo ne kam ne kod. Sem in tja se kaj ujame, sem in tja se kaj izve, mladenič in mladenka blodita, vprašati koga odraslega se ne upata, saj vesta ono o »morali«. In posledica? Mnogo spolnih bolezni, mnogo živčnih bolezni, mnogo »nezakon-skih« otrok in splavov pride na ta račun; o tem so lahko vsi moralisti prepričani. Sicer pa lahko postrežemo z dokazi. Poznam mladenke, ki niso imele niti pojma, kako se postane noseča, kako se spočne otroka; ko so že bile noseče, niso do poroda vedele niti kako se porod izvrši. In koliko stvari, slabih stvari, se je že izvršilo v imenu in radi te »morale«, te lažimorale za čuvanje skrivnosti najsvetejših človeških dejanj.

Potreben bi bil pouk — ne hinavstvo. Saj »prepovedan sad diši« in vsakdo zve mesto pravega in koristnega znanja o samem sebi in o svojih nalogah kdo ve kake svinjarije, o katerih govorim že v početku.

Tudi nismo tako srečne, da bi vsaj nam dekletom okrog 14. leta dala šola vsaj osnovne pojme o naši glavni nalogi v stvarstvu — v naravi. Potrebne bi bile knjige, da bi si vsaj prečitale lahko, kako in kaj. Žal jih imamo mi Slovenci veliko premalo in še te so skoro neznane. So to: Černičev spis: Telesni naš postanek, razvoj in konec (Gorica

1910), dr. Zakož: »Spol, ljubezen in materinstvo« (Ljubljana 1920), dr. Bačar: »Sestava in delovanje in nega človeškega telesa« (Gorica 1926) ter Mati: Materinstvo (Gorica 1926). Vendar lahko še enkrat rečem, da so našim ženam in mladenkam te stvari popolnoma neznane.

Zato je treba z največjim veseljem pozdraviti dejanje založbe revije »Žena in dom«, da je v zbirki svojih spisov začela izdajati zdravstvene spise dr. Ane Fischer-Dückelmannove in da je že izšel I. zvezek te zbirke: »Postanek otroka in njegov razvoj.« Ta knjiga obsega ves popis razvoja otroka od spočetja do poroda, piše o negi in ravnanju matere med nosečnostjo, pred, med in po porodu, z dojenčkom, s prsmi ter vzgojo otroka, da shodi in še naprej. Tu bo našla noseča žena pouk o ravnanju s seboj in z otrokom vso dobo nosečnosti, poroda, otročje postelje in dobe dojenčka. Okrog 60 slik med tekstom pojasnjuje vsebino in 20 krasnih slik je celo na posebnem umetniškem papirju. Knjiga je pisana sicer zelo obzirno in diskretno, ali nje nazori so popolnoma svobodoumni. Nikakih vplivov kakih verskih filozofij ni opaziti, nego je cela knjiga pisana s strogega in objektivnega zdravniškega stališča. Želeti bi bilo, da se to delo čim najbolj razširi med naše delavske žene in jim nudi vsaj malo pojma o naravnih nalogah žena. Da so potrebne in željne takega pouka in znanja, so dokazala lanska predavanja zdravnice dr. Finkove v Ljubljani, ki jih je priredila naša Zveza in na katerih se je ženski svet kar trl.

Založba »Žena in dom« je pa izdala poleg omenjene prepotrebne knjige še dve knjigi, in sicer: **Za pridne roke. I. del. kvačkanje** (Str. 100. Slik 127) in priročno knjigo za gospodinje od Verene Škerjančeve: **Kako naj kuham** (str. 116. Precej slik. Receptov 524.) O Božiču izideta še dve knjigi: **Vzorna gospodinja in Gospodinjski koledar**. O vseh teh knjigah še prihodnjič. Zaenkrat jih pa samo priporočam našim ženam. Stanejo za naročnice lista »Žena in dom« (12 števil na 440 str., 10 krojnih pol) skupno Din 105.— (Din 48.— list, Din 20.— krojne pole, Din 32.— pet knjig, Din 5.— poštnina za knjige). Ona žena, ki količkaj zmore, naj si te knjige in list omisli.

Mina.

Adele Schreiber:

Mati in dete.

Med nazadovanjem rojstev in pomnoženim varstvom matere obstoja najozja vez. Kar predolgo smo imeli to za samoobsebi umevno, da

so žene rodile veliko število otrok, od katerih jih je pa tudi veliko število, 40, da, celo 50 odstotkov umrlo še v dojenški dobi. Seveda je bila v preteklih časih temu kriva še ne dovolj razvita zdravniška veda, zlasti ne dovolj razvito porodništvo in higijena. Ali tudi ono brezbrizno, trdo postopanje z ženo in otrokom je pripomoglo k temu. Otroci nepremožnih slojev so bili množinsko blago brez vsake vrednosti, katero so mogle žene po mnenju vladajočih vedno iznova spet nadomestiti. Ti nazorji so se polagoma bistveno izpremenili in pri tem je sodelovalo mnogo vzrokov. Prišel je mogočen porast medicinske vede, kateri se je posrečilo ogromne materinske žrtve pri porodih in v otroški postelji znižati na sorazmerno zelo nizko število. Boj proti umrljivosti otrok, predvsem proti umrljivosti dojenčev, je bil začel na temelju izboljšane higijene in radi nazadovanja rojstev z vsemi močmi. V Nemčiji smo dosegli, da umre v prvem letu starosti le še 8 do 9 otrok od 100 novorojenih. Materinsko in otroško varstvo sta se posebno dvignili, odkar se je vzbudil delovni razred k zavesti svojih pravic in dolžnosti in vpliva po svoji politični moči čim najbolj na socialno zakonodajo in socialno skrbstvo. Veliko delo bolniških blagajin je zagotovilo najširšim plastem delavk, kakor tudi rodbinskim pripadnikom delavcev po boju dolgih desetletij, varstvo med nosečnostjo in pri porodu, pomoč zdravnika in babice pri rojstvu vsakega otroka. Gotovo nismo še zdaleka dosegli zaželjenega cilja, ki ga bo uresničila šele socialistična družba. Ali obstoja celo omrežje vzornih ustanov. Naše težnje gredo za tem, da se jih izgradi tako, da bi te ustanove obsegale vse matere, zlasti one na deželi in v manjših krajih, ki so v tem oziru bistveno na slabšem, kakor delavske žene v velikih mestih. V Berlinu n. pr. so bolniške blagajne uredile na hvalevredni način ambulatorije za skrbstvo nosnih žena, ki nudijo postajajočim materam po zdravniški preiskavi potrebne nasvete. Premalo po številu je pa materinskih domov, v katerih bi mogle predvsem samostojne, neporočene žene v najboljšem varstvu počakati na rojstvo svojega otroka. Vrsta obstoječih domov, ki ime »dom« v resnici zaslužijo, bi morala biti pomnožena. K sreči se vrše porodi v vedno večji meri v dobro vodenih bolnišnicah, ki nudijo materi pri porodu v vsakem oziru gotovo boljše pogoje, kakor porodi doma pri večinoma tako nezadostnih in žalostnih stanovanjskih razmerah. Srečen trenutek je, ko mine težka ura in obične ponosni oče prvič mlado mater v bolnici ter seveda vidi pri-

vič svojega potomca. Vedno se je vedelo, kako velikega pomena so zdrava materinska prsa za novorojenčka: veliko manjša umrljivost, večja odpornost, daleko preko otroške dobe, da, svoje celo življenje je lahko hvaležno dete, hranjeno ob materinih prsah, naravnemu življenjskemu viru. Zdravi, z materinim mlekom hranjeni dojenčki polni življenjske radosti in lepote so očarujoči celo za tujca! Ponovno se je v Erfurtu posrečil poskus, napolniti v zbiralnici mleko, ki ga doječe matere ne porabijo za svoje lastne otroke, z največjo skrbnostjo v steklenice in porabiti ga za posebno slabotne otroke, večinoma predčasno rojene, in celo to mleko razpošiljati tudi ven in to z uspehom. Sicer pa bodi omenjeno, da živalsko mleko ni le nenakovreden nadomestek za materinsko mleko, nego da je treba pripisovati mnogo neuspehov pri hranjenju s steklenico pomanjkljivi pažnji, snažnosti in svežosti. Matere umetno hranjenih otrok morajo torej, ako želijo, da bodo otroci uspevali, postopati pri hranjenju prav posebno vestno. Nasvete dobe matere vsak čas v materinskih posvetovalnicah, ki so urejene v Nemčiji povsod, celo v manjših mestih, in ki so bistveno pripomogle k zmanjšanju umrljivosti dojenčkov. Zdravnik in oskrbna sestra se pri rednem pregledu otroka resno potrudita, da svetujeta materam vse v svrhu obvarovanja pred vsako poškodbo, ali pa, ako ta že obstoja, v svrhu njene ozdravitve. Res bolni otrok spada v bolnišnico, ali v posebno otroško bolnišnico, ali pa v posebni otroški oddelek splošnih bolnic. Žal se ne morejo mnoge, s poklicom se baveče žene čez dan posvetiti vzgoji in negi svojih otrok. V tem slučaju je pa želeli, da najdejo v bližini kako dobro zavetišče, kjer bi malčki našli čez dan varstvo in tovariše pri igranju. Srečnejše so one matere, ki lahko vsaj prvo razvojno dobo same nadzirajo in jo lahko doživijo v bližini. Že nezaten košček vrta, od vetra obrnjen oz. zavarovan balkon ali vsaka navadna košara za perilo potem zadoščajo, da se dojenčku zagotovi ono, kar predvsem potrebuje: materinsko ljubezen, zrak in solnce.

Prevedla Mina.

Življenje delavskih družin.

Sledeči podatek smo ponatisnile iz našega »Delavca« z dne 10. nov. t. l., ki nam predočuje bedno stanje delavske družine pri nas.

»Delavec z ženo in dvema otrokoma je v enem letu izdajal tako svoj zaslužek:

	Din	%
meso	546.—	11.1
kruh	1.267.—	25.3
mleko	547.—	10.8
mast	252.—	5.0
sir	20.—	0.4
jajca	40.—	0.8
krompir	86.—	1.7
zelenjava	121.—	2.4
sadje	35.—	0.7
sladkor	144.—	2.8
moka, fižol itd.	232.—	4.6
kava in čaj	61.—	1.2
alkoholne pijače	936.—	18.5
brezalkoholne pijače	50.—	0.1
tobak	662.—	13.4
razno	60.—	1.2

Skupaj 5.049.— 100.0

Zelo majhni so izdatki za mast, jajca in sladkor. Sorazmerno delavec malo popije in pokadi. Po teh skromnih številkah se lahko vidi, v kako skromnih mejah je pri nas takozvani konzum luksuznih stvari. Ne sme se pozabiti, da je to plača kvalificiranega delavca, zaposlenega v velikem mestu.

Opozarjamo naše c. čitateljice, da ta članek v »Delavcu« ali »Delavski politiki« v celoti prečitajte. Tam dobite tudi primerjavo življenja nemške družine.

Po teh podatkih porabi vsak, od štiričlanske družine za prehrano, ako odštejemo izdatke za alkoholne pijače in tobak, katerih upajmo in želimo, da žena in vsaj otroci niso deležni, Din 2.36 na dan. Poglejmo to število v primeri s cenami živil, pa imamo odgovor na vprašanje, od kod tuberkuloza in slabotnost. Dalje, ako seštejemo tri zelo važna živila, kakor mleko, jajca in sadje (zlasti za otrokel!); mleko Din 547.—; jajca Din 40.—; sadje Din 35.—; skupaj Din 622.—, vidimo, da ne doseže vsota izdana za njih niti vsote izdane samo za tobak, ki je za Din 40.— večji, a izdatek za alkohol pa celo za Din 314.— večji, kakor za ta tri velevažna živila.

Tudi je zanimivo razmerje porabe alkohola nemške družine v primeru z našo družino. Nemška družina porabi 42.2 l manj alkohola, kakor naša. Tudi porabi nemška družina na leto 27 l mleka, 18.7 jajc in 42.6 kg sadja več kakor naša.

Na nas ženah je ležeče, da uredimo prehrano. L. B.

Za naslov »gospa«. Zastopnice nemške socialno demokratične stranke v čehoslovaškem narodnem predstavništvu so vložile zakonski načrt, po katerem more dobiti vsaka žena od 21. leta dalje, na posebno prošnjo, od oblasti izrecno dovoljenje nositi javno in oficijelno naslov »gospa«. V istem zakonskem načrtu je predvidena tudi zaporna kazen od treh dni do treh mesecev za zaničevanje in zasramovanje oz. poniževanje neporočenih oz. tkzv. »nezakonskih« mater. Prav je tako!

Organizacija gospodinjskih pomočnic.

Pred nekaj meseci se je ustanovila organizacija gospodinjskih pomočnic pod vodstvom ge. Petrič. Izdaja tudi svoj list, ki priča, da je organizacija v dobrih rokah.

Želimo, da se ta organizacija razvije v dobro zatočišče gospodinjskih pomočnic, ki so tako zelo potrebne opore.

Nr.

Prejeli smo!

P. n. Zveza delavskih žen in deklet v Ljubljani.

Na ustanovnem občnem zboru dne 7. oktobra je bila ustanovljena ljubljanska sekcija »Udruženja univerzitetni obrazovanih žena« s sledečim odborom:

predsednica: dr. Zalokar, zdravnica;

podpredsednica: dr. Ahazhizh, odvetn. priprav.

tajnica I.: ing. Perpar, prof.;
tajnica II.: Ognjanović, prof.;
blagajničarka: dr. Pivec, bibliotekarka;

članici: dr. Piskernik, prof., in dr. Kokalj, prof.

Delovni program naše sekcije je sledeč:

1. doseči splošno žensko aktivno in pasivno volilno pravico;
2. doseči ukinitve vseh omejitev v nastavljanju žen (celibat, pridržek nekaterih mest samo za moške);
3. podpirati visokošolke (menze, akademski domovi);
4. rigorozno nastopati proti vsaki zlorabi akademskih naslovov;
5. zahtevati za vse žene enoten naziv gospa, neglede na njih starost, izobrazbo in stan;
6. gojiti kulturno delo.

Upamo, da nas boste podpirali v našem delu: doseči za vse žene njih življenjske in politične pravice, kajti le s skupnim in enotnim nastopom vseh žen nam bo mogoče doseči naše cilje.

Ing. Perpar, Dr. Ana Zalokar,
t. č. tajnica. t. č. predsednica.

Ta organizacija se je ustanovila kot sekcija mednarodne organizacije, ki ima svoje podružnice v vseh državah. Vendar smo mnenja, da bi bilo bolj logično, ako bi se tudi akademsko naobrazene žene za svoje stanovske pravice borile v okviru svojih strokovnih organizacij, s svojimi feminističnimi in karitativnimi težnjami naj bi se pa udeleževale z onimi ženskimi udruženji, ki so njihovemu svetovnemu nazoru najbližja.

Nezaslišan zločin nad služkinjo.

Gospodinja ubila služkinjo-Slovenko.

Beograd, zač. nov. t. l.

Tu se te dni govori samo o nečloveškem zločinu, katerega žrtev je postala slovenska služkinja Terezija Alber. Kakor mnoge, je prišlo tudi to dekletu s trebuhom za kruhom in v naši prestolnici iskalo zaslužka. Ali dekletu je žal zašlo k nečloveški rodbini, ki jo je grozno mučila, a jo končno ubila. Pod vodstvom gospodinje, odlične beograjske gospe Milice Kovačević, se je vršilo tu pravo inkvizicijsko mučenje, katerega sta se udeleževala tudi Miličin mož in mati. »Oni so nesrečno Terezijo že več mesecev mučili in trpinčili z najtežjimi mukami ter jo vsak dan topli in tolkli. Teptali so jo z nogami, ruvali so ji lase, silili jo, da čisti ključavnice pri vratih z jezikom in končno so jo z govejo žilo topli tolko, da je imela vse svoje telo razbito in vso lobanjo razcefrano. In šele potem je bil odkrit ta zločin. Terezo so že napol mrtvo prepeljali v bolnico, kjer je izdihnila po preteku nekaj ur v največjih bolečinah«, pišejo tukajšnje »Radničke Novine«.

Od zločincev so aretirali samo »milostljivo«, sokrivcev, moža in matere, pa ne. In dasi je v svojem komunikeju naznanila beograjska policija sama, da je Terezo ubila gospa, je vendar dožal neki zdravnik pri obdukciji, da je Tereza umrla na zastrupljenju krvi in še milostljiva Milica je bila izpuščena.

Zločin vpije do neba. Muke in kri kričijo po kazni: a zločinci se svobodno gibljejo, kakor bi nič ne bilo. In morda ni nič res?! Morda se je izpraznilo samo eno mesto za one, ki čakajo na nje: saj ubito dekletu ni bilo prav nič več in nič manj kot gola slovenska služkinja, slovenska brezpravna proletarka.

In komu je kaj mar?!

Pravice za njo ni.

H. K.

Velike družine.

Zagrebska levičarska revija »Literatura« poroča:

»Časopis 'Gospina krunica' (Zagreb), dela sledečo propagando za družine z mnogimi otroci:

»Ena od največjih slav družin s številnimi otroci, na katero gotovo nihče ne misli, in katera je popolnoma logična in naravna, je, da se iz njih rekrutirajo svetniki.

Poglejmo: Sv. Bernard je bil tretji od sedmero otrok; sv. Tomaž Akvinski zadnji od šestero otrok; sv. Vinko Fererski od rodbine z osmimi otroci; sv. Ivana d' Are od rodbine s petimi otroci; sv. Terezija Velika

šesta od enajstih otrok; sv. Karl Borromajski od rodbine s šestimi otroci; sv. Vinko Paulski od rodbine s petimi otroci; sv. Margareta Marija peta od sedmih otrok; sv. Alfonz Liiguori od rodbine s sedmimi otroci; sv. župnik Arški od rodbine s šestimi otroci; bl. Katarina Labour deveta od enajstih otrok; bl. Bernardica Lurdska od rodbine z osmimi otroci; sv. Terezija od Deteta Jezusa (Mala Tereza) od rodbine z devetimi otroci.

Ali imamo, ali nimamo pravice, da to »Gospino krunico« vprašamo, od česa pa naj živijo te družine s številnimi otroci? —st—

Kaj je bilo s tem popravljenege?

(O »krvoskrumstvu«.)

Skušnja, zdravniške preiskave, pa tudi zakon o dednosti govore proti temu, da bi se najbližji sorodniki tja do drugega, tretjega kolena spolno združevali in imeli celo skupno oz. medsebojno potomstvo. Kri pri otrocih potrebuje mešanja, potrebuje dotoka nove, morda zdravješe krvi enega od staršev in se mora na ta način vedno obnavljati. To je že nekako sredstvo za izboljšanje ali vsaj ohranitev plemena. Da je temu tako, so dokaz celi divji narodi, primitivna plemena, ki so propadla radi množitve med seboj, dokaz temu so mnoge plemenitaške in podobne rodbine, ki so omejevale poroke na »enakovredne« rodbine in je s tem nastala degeneracija itd. Da se to prepreči, obstoja zakon o »krvoskrumstvu«, ki prepoveduje spolno občevanje med najbližjimi sorodniki. Ali vse to bi moralo biti do gotove meje. Kakor poročajo naši listi, n. pr. »Jutro« z dne 23. oktobra t. l., se je pa zgodilo to-le:

»Zakon med bratom in sestro. — Veliki Bečkerek, 22. okt. Tukajšnje sodišče je danes izreklo sodbo v zelo zamotanem procesu proti Aleksandru Kopelu in njegovi sestri Juliji. Obtožena sta bila namreč zaradi krvoskrumstva. Več let sta živela v zakonu ter sta imela tudi več otrok. Nenadoma pa se je pojavila njegova mati in izpovedala, da sta brat in sestra. Mati je namreč svoječasno živela tako, da ima po vsej Vojvodini 16 nezakonskih otrok, ki se med seboj sploh ne poznajo. Tako tudi Julija in Aleksander, ki sta vsak od drugega očeta, nista vedela, da sta si v tako tesnem sorodstvu in sta se poročila. Mati je naposled prijavila vso stvar oblastem. Obsojena sta bila vsak na tri mesece zapora, to pa zato, ker tudi potem, ko sta že vedela, da sta brat in sestra, nista hotela iti narazen. Zakon je bil obenem razveljavljen.«

Proti temu moramo pa najodločnejše protestirati. Zakaj razdirati srečen zakon med polbratom radi same »paragrafenrajterije«? Saj akt degeneracije se je že izvršil — in ni več pomoči. In ako so otroci že tu, zakaj jim odvzemati mater ali pa očeta? Gotovo je, da bo usodno

spočetje otrok v nepoznanju stvari precej bolj prišlo do izraza, ko ste razgnali srečen zakon, kakor bi pa prišlo sicer. Nadaljnjo ploditev bi preprečili, kaznovali bi pa brezsrčno mater, ki gre uničevati iz maščevanja srečo svojih dveh otrok? Sodniki bi morali v takih ozirih soditi po razumu in srcu, ne pa po mrtvih črkah.

Od dvojice zla ste izbrali večje in š je nesrečo le še povečal. Je to njega namen?! Cv. K.

„Sam se je sodil ...“

— 13. okt. 1931.

Take naslove imajo današnji ljubljanski dnevnik. In kaj se je zgodilo? Sedemkratni roparski morilec Rudolf Mohorko se je obesil v mariborskih zaporih in se tako odtegnil človeški in ljudski pravici in osvetoželjnosti. Bil je morilec, res je. In kazen je zaslužil, ali misliti nam pa dá dejstvo, ki ga listi povdarjajo tako lapidarno, morda očitujoče, morda utemeljujoče: Bil je sin »nezakonske« matere, neporočne služkinje. Tak-le naj bi bil curriculum vitae Mohorka v mladih letih razvoja:

»Mohorko je bil nezakonski sin revne matere, ki se je preživljala kot služkinja. Do 9. leta je živel pri svoji teti v Gorici, tam je tudi hodil v šolo. Teta pa je zbolela, zato ga je vzela k sebi babica Marija Mohorko in za njo Terezija Mohorko iz Studencev. Pri njej je ostal do 12. leta, ko je dovršil osnovno šolo. V času bivanja pri teti se je preživljal z delom pri raznih posestnikih v mariborski okolici, največ kot pastir. Kasneje je bil zaposlen kot delavec pri raznih industrijskih podjetjih, služil pa je tudi za hlapca pri raznih posestnikih. Skoro ves čas se je nahajal v mariborski okolici, le kratko dobo je živel tudi v Zagrebu.«

Prav lepo. Pravijo »šole je imel, bil je zdrav na duhu in telesu«. Ali me opazimo pri vsem tem le, da vendar vzgoje, ki naj bi mu dala človečnost, ki naj bi mu vzbudila dobre lastnosti in zamorila slabe prirodne poganjke v njegovi duši, sploh ni imel. Staršev — matere in očeta — ni bilo in s tem ni bilo onih, ki bi mogli dati njegovemu značaju substance za razvoj v smeri človečnosti, poštenosti, značajnosti. Teti, babici in sorodnikom je bil gotovo — ako vsaj sodimo po običajih — nepotrebno breme, sramota, ki se drži hiše; ostalim ljudem pa je bil tudi le kamen spodtike in manjvredno bitje, ki je vsem le v napotje. In dečko se je pod temi okolščinami in vtisi razvijal in razvil v to — v kar so ga drugi, v kar ga je današnji družabni red, ali pa vsaj tradicija, silila in kamor sta obadva zunanja razvojna faktorja nekako indirektno — rekla bi — usmerila njegovo pot...

To so vse le sklepi in domne-

vanja. Vendar prepričane smo tudi v tem slučaju, da je ravno dejstvo o Mohorku — »nezakonskem« sinu mnogo pripomoglo k dejstvu o Mohorku — roparskem morilcu. Slučaj Mohorka spet potrjuje naše načelo: Več enakopravnih »nezakonskih« otrok, manj zločincev. S—s.

Ugodne določbe srednješolskega zakona.

(Opozorilo vsem staršem.)

Po »Slovincu« poročamo:

»V letošnjem poletju — odlok je datiran z 20. julijem — so izšle nekatere spremembe k srednješolskemu zakonu, od katerih je za starše, ki imajo sinove ali hčere na gimnazijah, posebno važna tale: Šolsko leto se bo delilo na dve polletji, in sicer se bo prvo polletje končalo o božiču. Učenci, ki bodo koncem I. polletja imeli v več nego polovici znanstvenih predmetov negativno oceno, bodo iz šole odpušteni. Ne bodo smeli iti na nobeno drugo javno šolo, ampak ostati bodo morali doma; dana jim bo samo možnost, da delajo v juniju izpit čez razred, v katerem so vpisani. Ta določba je torej precej stroga in bo o božiču zadela marsikatero starše. Zato se nam je zdelo potrebno, da nanjo opozorimo, da lahko starši pravočasno ukrepanje potrebno, da nova določba ne bo zadela njihovih otrok.«

Vpliv spola na bolezni.

Protih prehlajenju so ženske bolj odporne. — Jetika pustoši bolj med ženskami kot med moškimi. — Ena tretjina podpor OUZD za ženske odpade na porodnice. — Modne norosti in socialna bremena.

Za napredek in zboljšanje delavske zaščite, delavskega zavarovanja, socialne higijene in socialne medicine — stvari, ki tvorijo brez dvoma jedro današnje človeške družbe — je neobhodno potrebno poznanje bolezni, katere najbolj rušijo ljudsko zdravje in katere zaradi tega povzročajo največja socialna bremena našemu narodnemu gospodarstvu. Nikakor pa ne zadošča ugotovitev, da spada tuberkuloza na prvo mesto, da njej sledijo poškodbe, revme itd. Potrebno je vedeti tudi, v katerem področju, t. j. v katerem kraju, v kateri industriji, v katerem obratu, v katerih letnih časih itd. koreninijo ta socialna zla. Le na ta način je mogoče odkriti in odstraniti prave vzroke ter tako ublažiti socialno zlo.

V sledečem hočemo na podlagi vsako leto objavljenih statističnih podatkov OUZD v Ljubljani na kratko pojasniti vpliv spola na bolezni. Kot merilo hočemo vzeti razliko med žensko in moško morbiditeto. Pod morbiditeto razumemo število bolezenskih dni, ki odpadejo povprečno letno na vsakega (ženskega ali moškega) zavarovanca.

Tiskovni sklad: Burnik Marija 1 Din, Šlibar Marija 2 Din, Matelič Metka 4 Din, Kunčič Alma 2 Din, Veber Ivanka 1 Din, Ropret Marija 1 Din, Vister Ana 1 Din in Malenšek 2 Din. Skupaj 14 Din. Vse iz podružnice Jesenice. Hvala!

Diagnoza	Ženska morbiditeta višja (+), oz. nižja (—) od moške morbiditete v l. 1929
porodi	+ 3.848 dni
tuberkuloza	+ 0.551 «
bolezni spolnih organov	+ 0.212 «
gripa (influenca)	+ 0.171 «
bol. krvi in presnavljanja	+ 0.159 «
bolezni krvnega obtoka	+ 0.050 «
bolezni sečnih organov	+ 0.031 «
novotvorbe	+ 0.030 «
negotove diagnoze	+ 0.019 «
kožne bolezni	+ 0.018 «
splavi	+ 0.016 «
živčne bolezni	+ 0.015 «
ušesne bolezni	+ 0.013 «
zastrupljenja	+ 0.009 «
očesne bolezni	+ 0.001 «
bolezni prebavil	— 0.021 «
venerične bolezni	— 0.058 «
bol. kosti, sklepov in mišič.	— 0.184 «
nalezljive bolezni	— 0.241 «
bolezni sopil (dih. org.)	— 0.337 «
poškodbe	— 1.534 «

Porodi tvorijo največjo razliko, in sicer okoli 3 dni, kar odgovarja pri okoli 10 dneh vse morbiditete 30%. To pomeni, da polovica vseh ženskih podpor OUZD odpade na porodnice. Vsekakor predstavljajo porodi znatna bremena OUZD. Zato tvorijo porodi že od nekdaj kamen spodtike našega ZZD. Vprašanje skrajšanja bolnospodporne dobe je radi tega vedno na dnevnem redu zlasti v sedanji krizi. Značilno je povečanje bremen porodov od leta 1928 na 1929, in sicer povišanje morbiditete od 2.872 dni na 3.848 dni. Podobno povečanje je pričakovati tudi v letih 1930. in 1931.

Tuberkuloza bolj pustoši med ženskami kot med moškimi. V tuberkulozno nevarnih obratih se morajo torej po možnosti nameščati v prvi vrsti moški delavci. Samo po sebi je umljivo, da ženske bolj trpijo na boleznih spolnih organov (sem ne spadajo venerične bolezni) in na razvojnih boleznih.

Neko posebnost tvorijo bolezni, katere povzročajo pretežno prehlad. Sem spadajo gripa (influenca), bolezni kosti, sklepov in mišičevja (revma), nalezljive bolezni (vsaj deloma) in bolezni sopil (dihalnih organov). Protih tem boleznim so ženske bolj odporne kot moški. Ženska morbiditeta je po gornji tabeli dosledno manjša z edino izjemo gripe (influenca) v letu 1929. Ženski organizem je pokrit s finim slojem maščobe, katera kot slab prevodnik toplote varuje ženske prehlajenja. Izjemo v letu 1929 pa moramo pripisovati izredni zimski in izrednemu mrazu. Ženska moda (razgaljenost, svilene nogavice, kratka krila itd.) nikakor ni prikladna za temperaturo do -20° Celzija. Radi tega je ženska morbiditeta gripe prekoračila morbiditeto moške gripe v l. 1929 za + 0.171 dni. Zanimivo je, da se celo posledice mode dajo ugotoviti v statistiki OUZD in v bremenih našega socialnega zavarovanja.

Glede ostalih diagnoz še pripominjamo: Znano je, da na živčnih boleznih ženske bolj trpe kot moški. Tudi to izkušnjo in vse sledeče potrjuje statistika OUZD, kakor je razvidno iz gornje tabele. Zastrupljenja so pogostejša pri ženskah kot pri moških, dočim je število samomorov pri ženskah relativno manjše. Kožne bolezni, ušesne bolezni, očesne bolezni in bolezni prebavil so, ako abstrahiramo slučajnosti, enake obema spoloma. Venerične bolezni so po statistiki OUZD nekoliko redkejšee pri ženskah kot pri moških. Temu bo vzrok tudi okolnost, da ena ženska okuži relativno več moških ali pa, da znajo ženske take bolezni boljše skrivati. Za zadnjo možnost govori med drugim tudi večje število negotovih diagnoz pri ženskah v gornji tabeli. Poškodbe so pri ženskah mnogo redkejšee nego so pri moških, ker delajo ženske v manj nevarnih obratih.